

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Кваліфікаційна робота магістра

**з теми: «ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

Виконала: zobувачка II курсу,
групи DO1-M23
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Константинович Ірина Михайлівна

Керівник: **Пукас І.Л.**,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: **Швець О.В.**,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	7
1.1 Актуальні проблеми підготовки дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи на сучасному етапі	7
1.2 Концепція Нової української школи та її вимоги до учнів початкових класів	16
1.3 Характеристика змісту компонентів готовності дитини старшого дошкільного віку до успішного навчання в умовах Нової української школи	21
РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	39
2.1 Педагогічні умови підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи	39
2.2 Організація і зміст експериментального дослідження з вивчення ефективності педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи	44
2.3 Рекомендації для педагогів і батьків щодо підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі	50
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність вибору теми дослідження зумовлена низкою факторів, що стосуються сучасних змін в українській освітній системі, а також викликами, які стоять перед дошкільною освітою в контексті реформи початкової школи. Підготовка дітей до навчання в школі є однією з найважливіших складових педагогічного процесу, оскільки від того, як дитина буде готова до шкільного життя, залежить її успіх у подальшому навчанні.

Сучасна дошкільна освіта в Україні переживає трансформацію. Підхід до виховання дітей змінюється: дедалі більше уваги приділяється не лише розвитку когнітивних здібностей, але й соціально-емоційних компетенцій. Нова українська школа вимагає, щоб діти не тільки володіли базовими знаннями, а й мали здатність до самоорганізації, прийняття рішень, уміння працювати в колективі, бути ініціативними та відповідальними. З цієї причини особливу роль у підготовці дітей до школи займає розвиток вміння взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими, навички самостійної роботи, а також формування позитивного ставлення до навчання [7].

У 2016 році в Україні було прийнято нову державну освітню стратегію, яка передбачає створення Нової української школи (НУШ). НУШ – це концепція, що зосереджена на розвитку критичного мислення, самостійності, активної участі дітей у навчальному процесі. Відповідно до цієї концепції, навчальний процес має бути більш інтерактивним, персоналізованим та орієнтованим на розвиток учня як особистості. У зв'язку з цим, виникає необхідність розробки нових підходів до підготовки дітей до шкільного навчання [24].

Підготовка дітей до навчання в умовах Нової української школи вимагає розвитку не лише інтелектуальних, але й соціальних, емоційних та фізичних навичок. Тому важливою є й співпраця закладу дошкільної освіти з батьками для забезпечення всебічного розвитку дитини, що є основою для подальшої успішної адаптації до навчання в школі.

Проблема підготовки дітей до школи широко висвітлена як у світовій, так і у вітчизняній історико-педагогічній науці. Її дослідження започатковане класиками психології та педагогіки, такими як Л. Виготський, О. Запорожець, Г. Костюк, О. Леонт'єв, Ж. Піаже, К. Ушинський, Ф. Фребель.

Особливий акцент робиться на забезпеченні наступності в навчанні та вихованні дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку (Л. Артемова, В. Кузь, О. Савченко, Т. Назаренко та ін.). Про актуальність і складність проблеми підготовки до школи свідчать роботи А. Богуш, Л. Іщенко, М. Вашуленка, О. Кононко, Т. Піроженко, З. Плохій. У цих дослідженнях підкреслюється, що, окрім здатності дошкільників засвоювати предметні знання, важливо враховувати негативний вплив надмірного та передчасного навчального навантаження, яке може погіршувати здоров'я дитини, уповільнювати її загальний розвиток та змінювати сенс і характер дошкільного дитинства.

Діти старшого дошкільного віку (5–6 років) знаходяться на важливому етапі розвитку. Саме в цей період закладаються основи майбутньої готовності до шкільного навчання. У дітей на цьому етапі розвитку зростає здатність до абстрактного мислення, уяви, самостійного виконання завдань, розвитку пам'яті, уваги, мовлення. Також посилюється інтерес до навчання, пізнання навколишнього світу. Однак, для того щоб ці інтереси і здібності реалізувалися у шкільному навчанні, потрібно забезпечити комплексну підготовку, яка включатиме як інтелектуальний, так і соціально-емоційний розвиток дітей [24].

Заклад дошкільної освіти та родина є основними партнерами в підготовці дітей до навчання в школі. Завдання педагога полягає в тому, щоб створити умови для розвитку дитини, які б відповідали вимогам шкільного навчання, а також підтримували її мотивацію до навчання. Важливу роль відіграють також батьки, оскільки вони є основними вихователями та підтримують дитину в її навчанні та розвитку. Сьогодні в Україні активно

обговорюється роль сім'ї у навчанні дитини, тому важливо взаємодіяти з батьками та залучати їх до освітнього процесу.

Інноваційні педагогічні підходи, які впроваджуються в новій українській школі, потребують осмислення їх застосування на етапі дошкільної освіти. Важливо не тільки ознайомити дітей із навчальними предметами, а й допомогти їм освоїти нові форми діяльності: проектну роботу, дослідницьку діяльність, роботу в групах, розвиток креативних здібностей. Підготовка до школи повинна бути інтегрованою і враховувати всі аспекти розвитку дитини – від логіко-математичних навичок до емоційної стійкості та соціальної адаптації.

Таким чином, актуальність цієї теми полягає в потребі інтеграції нових підходів до підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи, що включає в себе як зміни в освітній політиці, так і зміни в підходах до педагогічного процесу. Розробка та впровадження ефективних педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи є необхідною умовою для успішної адаптації їх до нових вимог початкової освіти.

Об'єкт дослідження: це процес підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи.

Предмет дослідження: педагогічні умови підготовки дітей до навчання в умовах Нової української школи, їх вплив на розвиток когнітивних, емоційних та соціальних навичок дітей старшого дошкільного віку.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Вивчити теоретичні засади підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи.
2. Проаналізувати вимоги Нової української школи до учнів початкових класів та їх вплив на підготовку дітей старшого дошкільного віку.
3. Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи.
4. Розробити рекомендації для педагогів і батьків щодо підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз літератури, узагальнення, порівняння); емпіричні (спостереження, анкетування, бесіди); експериментальні (діагностика, педагогічний експеримент); методи математичної обробки даних (аналіз результатів).

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та впровадженні педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи в освітній процес закладу дошкільної освіти №19 «Калинка» Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик дошкільної освіти та доповідалися на конференціях та семінарах різних рівнів.

Публікації. Основні результати дослідження викладено в 1 науковій публікації.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 65 сторінок. Основний текст дослідження викладено на 61 сторінці.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційному дослідженні подано теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи, що полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати наступні висновки відповідно до поставлених завдань дослідження:

1. Вивчити теоретичні засади підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи. Підготовка дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи передбачає комплексний підхід, який включає розвиток не лише когнітивних, а й соціальних та емоційних навичок. Теоретичні засади підготовки базуються на принципах особистісно орієнтованої освіти, що включає врахування індивідуальних особливостей дитини, розвиток критичного мислення, емоційної та соціальної зрілості. Підготовка має бути організована таким чином, щоб створити в дитини мотивацію до навчання та забезпечити комфортний перехід від дошкільного до шкільного етапу освіти.

2. Проаналізовано вимоги Нової української школи до учнів початкових класів та їх вплив на підготовку дітей старшого дошкільного віку. Аналіз вимог Нової української школи до учнів початкових класів показав, що основними пріоритетами є розвиток самостійності учнів, здатність до критичного мислення, творчого підходу до навчання та інтеграція різних дисциплін. Ці вимоги мають безпосередній вплив на підготовку дітей старшого дошкільного віку. Для забезпечення успішної адаптації до школи необхідно розвивати в дітей такі навички, як базові математичні і мовні вміння, здатність працювати в команді, виконувати завдання за інструкцією, а також управлінські та емоційні навички. Це

вимагає відповідної організації педагогічного процесу на дошкільному етапі. Таким чином, вимоги до початкової школи мають значний вплив на організацію педагогічного процесу в дошкільному закладі.

3. Експериментально перевірено ефективність педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи. Результати експериментального дослідження підтвердили високу ефективність спеціально розроблених педагогічних умов підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи. Використання інноваційних методик, таких як інтеграція ігор, проєктної діяльності, творчих завдань і підтримка емоційно-комфортного середовища, сприяло значному розвитку когнітивних, соціальних та емоційних навичок дітей. Експеримент показав покращення в рівні підготовленості дітей до школи, зокрема у здатності до самостійної роботи, взаємодії з однолітками та готовності до нових навчальних викликів.

Результати дослідження підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов: експериментальна група досягла значного підвищення рівня готовності до навчання за всіма критеріями. Особливо помітні покращення в соціальній адаптації (+20%) та когнітивному розвитку (+20%), що є важливими аспектами для успішного переходу до Нової української школи. Отримані результати підтверджують, що створення відповідного педагогічного середовища є дієвим інструментом для розвитку дітей.

4. Розроблено рекомендації для педагогів і батьків щодо підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі. Розроблені рекомендації для педагогів і батьків націлені на створення сприятливих умов для комплексної підготовки дітей до навчання в школі. Педагоги повинні застосовувати індивідуальний підхід до кожної дитини, використовувати інтегровані методи навчання і підтримувати емоційне благополуччя дітей. Батьки, у свою чергу, повинні активно залучатися до навчання, забезпечувати дитину необхідними матеріальними та емоційними ресурсами для розвитку,

створювати режим дня, що сприятиме ефективній адаптації до шкільного навчання.

Рекомендації підкреслюють важливість співпраці між педагогами та батьками для досягнення найкращих результатів у підготовці дітей до школи. Комплексна реалізація цих рекомендацій дозволяє зробити процес підготовки до школи максимально комфортним для дітей, знижуючи рівень тривоги й сприяючи розвитку всіх необхідних компетенцій. Вона відповідає ідеям Нової української школи, яка спрямована на формування особистості дитини, здатної навчатися, адаптуватися та активно взаємодіяти в суспільстві.

Перспективним напрямом подальшого дослідження є вивчення ефективності сучасних педагогічних підходів, таких як STEM-освіта, проектна діяльність, а також використання інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільній освіті для підготовки дітей до Нової української школи, що відкриє нові можливості для покращення процесу підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в умовах Нової української школи, що, в свою чергу, сприятиме успішній адаптації дітей до шкільного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти України (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція: Науковий керівник: Піроженко Т.О., доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; Авторська група: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Піроженко Т.О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С.. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>.
2. Бех І. Д. Виховання особистості : *підручник*. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
3. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку : становлення фахівця в умовах навчання : *монографія*. Київ: Світич, 2006. 304 с.
4. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль «Мандрівець», 2017. 256 с.
5. Богуш А. Вектор наступності державних стандартів дошкільної та початкової освіти. *Дошкільне виховання*. 2007. №7. С. 20–23.
6. Богуш А. Головні аспекти підготовки дітей до школи – педагогічна спадщина В.К. Котирло. *Дошкільне виховання: науковометодичний журнал для педагогів і батьків*. 2011. №10. С. 2–5.
7. Богуш А.М. Готовність дітей до навчання у школі: зміст і методи формування. Київ: Освіта, 2017. С. 3–14.
8. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 376 с.
9. Большакова І. Проблеми психологічної готовності дитини до школи. *Початкова школа: науково- методичний журнал*. 2005. №4. С. 4–7.
10. Готовність дитини до навчання / упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. Київ. Мікрос-СВС, 2003. 112 с.

11. Гра дошкільника : теорія і практика. Дайджест 5 / Упор. Г.І. Григоренко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС», 2007. 196 с.
12. Дитина у сучасному соціопросторі : навч. посібн. / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, К.В. Карасьова та ін.; за ред. Т.О. Піроженко. Київ, Кіровоград : Імтек-ЛТД, 2014. 272 с.
13. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
14. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
15. Закон України «Про освіту» (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
16. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
17. Ільман В.О. Психологічна готовність до шкільного навчання як умова успішності учня. *Обдарована дитина: науковопрактичний освітньо-популярний журнал для педагогів, батьків та дітей*. 2014. № 5. С. 2–8.
18. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2023/09/12/IMR-2023-2024-Pochatkova.osvita.12.09.2023.pdf>
19. Іщенко Л.М. Етапи підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання. Київ: Освіта, 2019. С. 40–45.
20. Кононко О.Л. Психолого-педагогічні основи підготовки дітей до школи. Харків: Вища школа, 2019. С. 50–57.
21. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи: *монографія*. І. Любарська. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 17. 72 с.

22. Назаренко Г.І. Забезпечення готовності дитини до навчання в школі: Методичні рекомендації для вихователів дошкільних закладів. вчителів початкових класів та батьків. Харків: ХОНМІБО, 2002. 20 с.
23. Назаренко Т.А. Роль соціалізації у формуванні готовності до навчання. *Початкова школа*. №4, 2018. С. 8–12.
24. Нова українська школа (2016). Концептуальні засади реформування середньої школи. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
25. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : *підручник*. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 448 с.
26. Постанова Кабінету Міністрів України № 688 від 24 липня 2019 р. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
27. Програми розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
28. Прокопенко В.І. Підготовка дітей шостого року життя до навчальнопізнавальної діяльності у школі (на матеріалі роботи навчально-виховного комплексу дошкільний заклад – загальноосвітня школа І ступеня гімназія): Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / В. І. Прокопенко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2002. 20 с.
29. Пукас І.Л. Основи саморозвитку професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти : *монографія*. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2021. 134 с.
30. Савченко О.Я. Початкова освіта: виклики сьогодення. Київ: Либідь, 2020. С. 30–35.
31. Сироватко О. Визначення готовності дитини до навчання у школі. *Психолог*. 2003. №13 (квітень). С. 2–48.
32. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5-ти т. Т. 3. Київ: Рад. школа, 1977. 670 с.

33. Теорія та методика співпраці дитячих навчальних закладів з родинками : навч.метод. посіб. / уклад. Н. Г. Каньоса. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 116 с.

34. Типові освітні програми для 1–4 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60529/>

35. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ : монографія / Г. Беленькая, С. Васильєва, Н. Гавриш, В. Маршицька та інші; за заг. ред. О. Рейпольської. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 330 с.

36. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.